

УДК 821.162.1.091

Микола Зимомря
Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка**БОГДАН ЛЕПКИЙ В ОЦІНКАХ АННИ-ШАРЛОТТИ ВУЦКІ:
ДИСКУРС ІНТЕРПРЕТАЦІЇ**

У статті подано характеристику перекладацького доробку Анни-Шарлотти Вуцкі загалом та її маловідомої дослідницької статті «Богдан Лепкий у німецькій літературі».

Ключові слова: перекладацький доробок Анни-Шарлотти Вуцкі, творчість Богдана Лепкого, взаємодія української та німецької літератур, практика художнього перекладу, інтерпретація художнього тексту.

The article deals with the translation heritage of Ann-Charlotte Wutzki in general, and her research article "Bohdan Lepkyi in German Literature" which has been little known to the scientific world.

Keywords: translation heritage of Ann-Charlotte Wutzki, Bohdan Lepkyi's creative work, interaction of Ukrainian and German Literatures, practice of literary translation, literary text interpretation.

W artykule scharakteryzowano dorobek tłumaczeniowy Anny Charlotty Wutzki i w szczególności jej mało znany artykuł badawczy «Bogdan Łepki w literaturze niemieckiej».

Słowa kluczowe: dorobek tłumaczeniowy Anny Charlotty Wutzki, twórczość Bogdana Łepkiego, związki literackie ukraińsko-niemieckie, praktyka tłumaczenia literatury, interpretacji tekstu literackiego.

Як ім'я, так і доробок німецької письменниці Анни-Шарлотти Вуцкі, власне як знавця, дослідника та перекладача українських авторів, досі залишається малознаним в Україні. А насправді йдеться про одержиму творчу особистість, якій належать значний внесок у справу поширення духовної спадщини українського народу в німецькомовному культурному просторі. Тією чи іншою мірою її художнім спадком цікавилися Остап Грицай, Іван Марчук, Марія Деркач, Володимир Полек, Володимир Гладкий, Ярослава Погребенник, Валентина Михайлюк, Юрій Михайлюк, Богдан Чуловський, Ярослав Лопушанський [2, 3, 4, 5, 6, 7].

Анна-Шарлотта Вуцкі народилася 14 листопада 1890 року в Берліні, а померла 18 квітня 1952 року в Гайдельберзі, де вона працювала до останніх років життя педагогом. Тут письменницю й поховали 22 квітня того ж року на цвинтарі Бергфрідгоф, у могилі під номером 22. На жаль, наприкінці 80-х років на місці, де був скромний надгробок Анни-Шарлотти Вуцкі, кілька літ тому спорудили знак для іншого небіжчика... А в приміщенні, де вона проживала (Гиррес-штрассе, 11), почали жити після її смерті Марія Гебес, Інгрід Ленк та Рольф Ленк. Про подібні факти автор цих рядків дізнався від працівниці бібліотеки Йоганни Шмідт, коли 1–4 серпня 1990 року судилося опрацьовувати рукописні матеріали Дмитра Чижевського (1894–1977) у стінах університетської книгозбірні Гайделбергського університету. Тут він був заслуженим професором і засновником «Славістичного семінару». До речі, у фонді знаменитого українського вченого значилося, за моїми підрахунками, 536 цінних книжкових ра-

ритетів російською, чеською, польською та німецькою мовами. Проте більшість значною мірою пов'язана з українською культурою. Уродженець міста Олександрія, що поблизу столиці «корифей українського театру», фіксував свою адекватну приналежність до України. Зіставлення фактів показує, що Дмитро Чижевський знав про діяльність А.-Ш. Вуцкі на ниві українознавства ще з часів активної співпраці з редакцією місячника «Die Ukraine. Monatsschrift für deutsch-ukrainische Volks-Wirtschafts-und Kulturpolitik» (1918–1926) і високо оцінював її перекладацький ужинок. Важливими українознавчими друкованими позиціями були також збірники Українського наукового інституту, заснованого 1926 року в Берліні («Abhandlungen des Ukrainischen Wissenschaftlichen Instituts in Berlin», 1927–1931); «Ukrainische Kulturberichte», 1933–1939). Так, у шостому випуску «Beiträge zur Ukrainekunde» (1937) побачили світ переклади поезій Т. Шевченка в німецькомовних перекладах Б. Орліка, Г. Шпехта, а також А.-Ш. Вуцкі. Окрім неї, авторами матеріалів для вказаних періодичних видань були Б. Лепкий, В. Сімович, Д. Дорошенко, І. Мірчук, Д. Чижевський, З. Кузеля, А. Лютер, К. Маєр, Г. Шпехт.

Перші проби пера А.-Ш. Вуцкі припали на добу, коли завершувалася Перша світова війна. Йдеться про збірку казок «Ad astra» (1918). Помітне зацікавлення наприкінці 20-х рр. ХХ ст. викликала збірка її новел, що вийшла окремим книжковим виданням під назвою «Cherubin» (1928). Але ширшого розголосу набули зразки її великої прози, зокрема, романи «Der Freischütz» (1934), «Das war eine köstliche Zeit» (1936), «Pepita» (1936), «Walzerklänge an der Donau» (1937). Слід наголосити, що як фахівець музичної спадщини Анна-Шарлотта Вуцкі опублікувала низку дослідницьких студій, зокрема, «Grillparzer und die Musik» (1943), «Girardi» (1943), «Schwind» (1945).

У 20–40-х рр. А.-Ш. Вуцкі працювала доцентом католицького освітнього закладу й проживала в орендованому будиночку, що знаходився в Целендорф, тобто в дільниці Берліна (Ерштайнер-штрассе, 7). Без сумніву, можна вбачати певну закономірність у її прагненнях долучитися до процесу поширення українських народнопісенних скарбів у німецькомовних країнах. Власне, це сталося ще 1919 року, коли вона упорядкувала та видала в лейпцігському видавництві Ю.-Г. Ціммерманна збірку «Bandura Klänge» («Мелодії бандури»). Важливо, що йдеться про її власні німецькомовні переклади таких пісенних зразків, як «Ой, ти дівчино зарученая» («O, du mein Mädchen! Volkslied»), «Ой, чи ж бо я на світі одна» («Ach, warum? Lied aus Podolien»), «По дорозі жук, жук, по дорозі чорний» («Sieh den schwarzen Käfer. Scherzlied»), «Ой, дівчино небого!» («O, du Mädchen, arm wie ich»), «Мене мати за те лають» («Meine Mutter schilt mich heute»), «Хилилися густі лози» («Neigen sich die dichten Weiden»), «Чи я тобі не казала?» («Tanzlied der Huzulen. Kolomyjka»), «Чия причина розстання мого?» («Wer trägt den Schuld daran?»), «Горе ж мені, горе!» («Wehe mir, o, wehe! Lied aus Podolien»), «Летів орел понад море. Думка з України» («Fliegt ein Adler. Volkslied»), «Час додому, час!» («Zeit zur Heimkehr, Zeit!»), «На Йорданській річці. Колядка» («An des Jordans Wassern. Altes Weihnachtslied»).

Заслуговує окремої уваги твір, яким завершується збірка «Мелодії бандури». Це знаменитий твір Івана Франка «Не пора, не пора, не пора!» («Ukraina, du herrliches Land, das dem Grabe der Knechtschaft entstieg»). Цікаво, що перекладачка зробила додатковий акцент стосовно його жанрового означення — «Ukrainische National-Hymne», тобто «українська національна пісня-гімн». Ось як звучать (друга та третя) строфи Франкового оригіналу:

Heimatland von der Not jetzt befreit,
 Die ein edeles Herz fast zerbrach,
 Sieh! Die Sonne der neuen verheißenden Zeit
 Sie durchdringt das Erinnern der Schmach.
 Ukraina, wir schwören dir zu:
 Wir sind dein, was das Schicksal auch bringt,
 Unsre Sehnsucht und Liebe und Ehre bist du,
 Die sich mächtig nun sonnenwärts schwingt.

Аналіз усіх дванадцяти народних пісень та оригінальної поезії Івана Франка свідчать про те, що в особі Анни-Шарлотти Вуцкі українська культура мала стабільного прихильника в Німеччині. Йдеться передусім про її перекладацьку спроможність напрочуд тонко освоювати оригінальну текстову матрицю німецькою мовою. Вона володіла складним мистецтвом інтерпретації, що передбачає не тільки адекватне розуміння текстової структури чи її внутрішньої організації, а також повноцінним входженням у світ української народнопісенної стихії, проникненням у поетичний світ українських авторів, зважаючи на іманентні засади як самої побудови словесних сполук («час додому час, забарили нас» (українська народна пісня); «не там щастя, не там доля, де багаті люди!» (українська народна пісня), так і творчого волевиявлення конкретного автора з його мистецьким світобаченням, наприклад, Івана Франка: «довершилась України кривда стара»; «за драпіжників лить свою кров»; «ми поляжем, щоб волю і щастя» і честь»; Тараса Шевченка: «нащо мені чорні брови, нащо карі очі» («wozu hab ich dunkle Augen, wozu schwarze Brauen»); «очі плачуть, чорні брови од вітру линяють» («Brauen über trüben Augen Bleichen in den Winden»). Ось, наприклад, зразок її майстерного відтворення Шевченкового візерунку німецькою мовою, де їй вдалося зберегти усі змістові, інтонаційно-ритмічні риси першотвору:

Wozu hab' ich dunkle Augen,
 Wozu schwarze Brauen?
 Wozu meine Jugendjahre,
 Fröhlich sonst zu schauen?
 Meine schönen Jugendjahre
 Müssen nutzlos schwinden,
 Brauen über trüben Augen
 Bleichen in den Winden.

Аналіз німецькомовних інтерпретацій Анни-Шарлотти Вуцкі свідчить, що вона прагне зберегти ідейно-сміслову багатство Шевченка й Франка, постійно націлює свою творчу установку на те, щоб адекватно донести до реципієнта гаму виразних почуттів українських авторів.

До речі, вона високо оцінила художні надбання названих класиків українського письменства у спеціальній статті «Українські поети Шевченко, Франко. Спроба зіставлення» («Ukrainische Dichter Schewtschenko, Franko. Eine Studie Parallel»), що 17 жовтня 1925 року була опублікована на шпальтах популярного періодичного видання «Deutsche Zeitung». Тут невдовзі, 24 жовтня того ж року, вона надрукувала свій переклад новели Богдана Лепкого «Die Blume Glück». А на сторінках «Vossische Zeitung»

(1920, № 391), однієї з найстаріших німецьких газет, побачила світ новела «Das Duell» («Поединок») Михайла Коцюбинського в її бездоганній інтерпретації. Вона переклала німецькою мовою також його оповідання «На камені». У розпорядженні автора цих рядків є підстава для висновку: Анна-Шарлотта Вуцкі працювала над перекладом широкого прозового полотна цього майстра українського слова — твору «Fata morgana». Тут доцільно згадати такий факт: весь текст повісті дійшов до громадськості Німеччини в перекладі Фрідріха Шварца («Fata morgana», 1960). Він, щоправда, послоговувався не українськомовним оригіналом, а російськомовним посередником. Особливо блискуча перекладацька версія належить Анні-Галі Горбач (1924–2011), яка переклала й видала в Цюріху не тільки повість «Fata morgana», а й низку оповідань («Fata morgana und andere Erzählungen», 1962), у т.ч. «Die Rache», «Teuer verkauft», «Das Lachen», «Die Hexe», «In den Fesseln des Versuchers».

Стосовно творчих змагань Анни-Шарлотти Вуцкі, то слід наголосити: вона була добре обізнана з працями Романа Сембратовича («Iwan Franko. Ein literarisches Charakterbild», 1901), Юлії Віргінії («Taras Schewtschenkos Leben und Dichten», 1911), Альфреда Єнсена («Taras Schewtschenko. Ein ukrainisches Dichterleben», 1916). Та особливі заслуги Анни-Шарлотти Вуцкі пов'язані з упорядкуванням і виданням антології «Aus dem Ährenlande» («З країни колосків», Берлін, 1920). Зі сторінок цінної збірки пролунало кільканадцять поезій, зокрема, І. Франка та Лесі Українки, тобто в її перекладних інтерпретаціях німецькою мовою.

І все ж мимоволі нуртує питання: де шукати витоки, побіля яких множилися зацікавлення художнім світом Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки, Василя Стефаника, Михайла Коцюбинського, Ольги Кобилянської, Богдана Лепкого з боку Анни-Шарлотти Вуцкі? Цікаво простежити, яким шляхом дійшла авторка від роману «Звуки вальсу на Дунаї», присвяченого змалюванню життя й творчості геніального творця «віденського вальсу» та «весняних голосів» Йоганна Штрауса (1825–1899), до сталої рецепції культурних надбань українського народу. Адже вона добре усвідомлювала факт, що Україна упродовж віків — у неприродній спосіб — була позбавлена державності.

Аналіз численних матеріалів свідчить, що саме Богдан Лепкий (1872–1941) прилучив Анну-Шарлотту Вуцкі до українознавства загалом і українського письменства зокрема. У Берліні, де Богдан Лепкий в 1918–1925 рр. розгорнув продуктивну діяльність як літератор і видавець, між ними склалася винятково дружня приязнь. Богдан Лепкий як однодумець Івана Франка доклав максимум зусиль, щоб зміцнити процес входження кращих надбань українських авторів у свідомість громадськості Німеччини. Йдеться про вагому ланку культурологічного діалогу культур. Її — з українського боку — плекали у різні часові періоди Михайло Драгоманов, Іван Франко, Ольга Кобилянська, Михайло Коцюбинський, Леся Українка, Василь Стефаник, Володимир Гнатюк, Володимир Винниченко, Дмитро Дорошенко, Осип Маковей, Роман Сембратович, Сильвестр Яричевський, Володимир Кушнір, Остап Грицай, Степан Томашівський, Андрій Кос, Василь Сімович, Василь Яворський. Натомість з-поміж німецькомовних діячів тогочасної епохи, яку окреслює доба кінця XIX — першої третини XX ст., слід назвати Карла-Еміля Францо́за, Георга Адама, Юлію Віргінію, Францішку Штайніц, Артура Зееліба, Альфреда Єнсена та Анну-Шарлотту Вуцкі.

До цієї плеяди відносять і Богдана Лепкого, якому належить плідотворна роль посередника цього діалогу між народами, зокрема, між українцями, з одного боку, та

німцями, поляками, болгарами, росіянами — з іншого. Його багатогранну діяльність слід розглядати загалом крізь призму контексту взаємодій української літератури з культурою європейських народів ХХ століття. Він спричинився до пожвавлення передусім українсько-польських і українсько-німецьких літературних зв'язків. Його плідотворна практика як носія художніх моделей, критика, журналіста, перекладача й організатора видавничої справи однозначно вказують на продуктивність його устремлінь у кожній із названих галузей. Тут автор циклу широких оригінальних полотен, зокрема «Мотря», «Не вбивай», «Батурин», «Полтава», «З-під Полтави до Бендер» (1926–1935), явив найбільш активні ініціативи стосовно продовження Франкових потуг, спрямованих на освоєння творів української літератури в Польщі й Німеччині.

Як Іван Франко, так і Богдан Лепкий постійно шукав і підтримував тих, хто виявляв зацікавленість духовною спадщиною українського народу. До таких, поза всяким сумнівом, належала Анна-Шарлотта Вуцкі. І вона створила чимало: тут високої мистецької вартості переклади творів Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки, О. Кобилянської, В. Стефаника, М. Коцюбинського, Т. Бордуляка, П. Куліша, а також дослідницькі студії, які друкували на шпальтах берлінських періодичних видань. Так, наприклад, 18 травня 1921 року на сторінках заснованого 1871 року часопису «Berliner Tageblatt» («Берлінська щоденна газета») подано цінну статтю про творчість Каменяра під назвою «Iwan Franko». Ось її початкові рядки: Іван Франко був «опісля Шевченка найбільшим поетом своєї нації, найвизначнішим реформатором, трибуном новітньої духовності» українського народу. До слова, зіставлення згаданої газетної публікації з відомою працею «І. Франко — поет національної честі» (1913) Симона Петлюри дає можливість закрожувати мову про їхню суголосність. Як відомо, Симон Петлюра аргументовано виокремив визначальну заслугу Івана Франка: «Поет формував совість «народну», завдяки чому відбувалося животворне перевтілення упокорених людей («рабів») в народ. Тому й закономірним є акцент стосовно поеми «Мойсей»; у пролозі до епосу Іван Франко вкраплює художньо досконалу мотивацію на майбутнє, щоб Україна «огнистим видом засяла у народів вільнім колі».

Заслуговує на окрему розмову цикл статей А.-Ш. Вуцкі про художній світ Тараса Шевченка, а також її переклади поезій творця поеми «Кавказ». Для неї безперечною є установка: «Шевченко прирівнюється до святині в уяві українського народу». Ярослав Погребенник робить слушний висновок, що А.-Ш. Вуцкі «без сумніву, належить до кращих перекладачів Шевченка німецькою мовою».

А.-Ш. Вуцкі була добре обізнана з німецькомовними інтерпретаціями Івана Франка, Остапа Грицяя, Юлії Віргінії. На жаль, і досі не зібраний весь її перекладацький доробок. Тут автор цих рядків із почуттями вдячності згадує зустрічі з відомим діячем Українського лікарського товариства Романом Смиком (1918–2007), який доводився племінником Богдана Лепкого. Вони відбулися в Тернополі, коли 18–20 жовтня 1992 року була проведена урочиста академія з нагоди 120-річчя від дня народження видатного представника «Молодої Музи». Позитивно оцінивши мою скромну статтю «Осінні мелодії життя: Богдан Лепкий і Закарпаття», а також виступ «Богдан Лепкий в контексті українсько-німецьких літературних зв'язків», він невдовзі, на моє прохання, надіслав низку матеріалів, власне, дотичних теми «Українська література в зацікавленнях Анни-Шарлотти Вуцкі». Зворушливими були його дарчі слова, написані на титульній сторінці книжки «Повернення Україні Богдана Лепкого» (Чікаго, 1994):

«Шановному п. проф. др. Миколі Зимомрі з подякою за працю над поверненням Україні її сина Богдана Лепкого. Передав Роман Смик. 21.04.1995. США».

Окремі з матеріалів свідчать про високий рівень довіри, яка поєднувала Богдана Лепкого з німецькою письменницею. Тому й не дивно, що завдяки Анні-Шарлотті Вуцкі тільки упродовж 1920–1925 рр. побачили світ 28 зразків його прозового й поетичного письма, зокрема, оповідання «Гостина», «Стріча», «Кара», «Вечір», «Перша зірка», «Над ставом», «Щаслива людина», «Ноктюрн» та ін. Вони опубліковані на сторінках німецькомовної періоди, у т.ч. «Berliner Tageblatt», «Deutsche Zeitung», «Vossische Zeitung».

У зв'язку з предметом цього матеріалу змістовною видається й досі невідома широкому читацькому загалові праця Анни-Шарлотті Вуцкі. Ця вагома стаття була надрукована 15 листопада 1922 року на шпальтах газети «Свобода» під назвою «Богдан Лепкий в німецькій літературі». Не зважаючи на те, що відтоді минуло 92 роки, її студія не втратила своєї значимості. Подаю текст названої статті у повному обсязі, зберігаючи мовні й стилістичні особливості оригіналу. Примітно, що виклад ведеться від «Я-особи».

«У моїй піонерській (йдеться про перекладацьку діяльність. — М.З.) роботі, яку я від кількох літ проваджу, щоб українську літературу розповсюдити в Німеччині, переконалася я, що визначні німецькі часописи, котрі друкують мої переклади з української мови, особливо радо вітають і перед другими дають місце двом українським поетам, а саме Михайлові Коцюбинському і Богданові Лепкому. На підставі опису моїх перекладів з української літератури можна переконатися, що Богдан Лепкий єсть зі всіх українських авторів найбільше почитний (тобто користується читацьким попитом. — М.З.) у Німеччині, бо тільки протягом двох літ, 1920-22, було друкованих 20 його творів, переважно прозових, у перворядних німецьких видавництвах. Хто знає, як тяжко в німецькій пресі, котра нині єсть прямо записана (тобто заповнена. — М.З.) творами німецьких і чужих авторів, а до того терпить на брак паперу, як тяжко в ній здобути місце для заграничного письменника, той зрозуміє ті великі симпатії для авторів українського автора, котрого ім'я в такій, приміром «Дойтше Тагесцайтунг», вважається одним з найбільше улюблених. Лучилося мені не раз у моїй літературній практиці, що редактор котроїсь часописи, а вони, звичайно, самі є перворядними письменниками після появи нової новелі Лепкого, казав: «Так, того письменника ми знову радо повитаємо».

Мені, як німці, котра наперед була певна успіху Лепкого, прихильність німецької преси до його творів є цілком зрозуміла. Я певна, що в міру поширення його німецьких перекладів число тутешніх прихильників Лепкого буде постійно зростати. Бо в його творах полонить німецького читача те, що має здорове літературне почуття, те, що тріумфує над *ним*.

Це не випадок, що двох визначних німецьких редакторів-фейлетоністів, Отто Gyesae (автор славної повісти «Закон») і редактор «Пост», пізнійше «Tag», тепер «Gartenlaube», котрий у всіх тих часописах радо друкував твори Лепкого, цілком незалежне від себе з великими похвалами висловлювалися переді мною про «атмосферу» поезій Лепкого.

Gyesae -ому дав до того привід «Матвій Цапун», а редактори «Пост» (і то нераз) прегарний субтельний ескіз: «Тут продають трумна».

Та своєрідна духовна й душевна атмосфера — це є якраз те, що нас так захоплює в творах Богдана Лепкого. Вона проникає кожний віршовий і прозовий твір Лепкого, і творить цей злучник, котрий провадить нас понад границі націй і рас в країну загального духового; вона починається в загальнолюдському і якраз тому веде нас до зрозуміння далеких і чужих нам національних почувань. Тая атмосфера може крити-ся тільки в справжньому мистецькому творі, бо всяка неприродність вбиває її в самім зароді. Бажання ефекту шпетить її і з атмосфери перетворює у нездорові й невиносимо тяжкі випари. Лепкий є поет, котрий мусить бути поетом, бо такий закон носить у собі. Він був би поетом навіть, коли б не друкував ні одної стрічки. В його творах чується, як б'є його серце. Чуєте це, читаючи, як «Матвій Цапун — серед цвинтарної іділлі, над гробом, котрий собі наперед казав збудувати, переживає свій посмертний відпочинок; чуєте це в «Стрічі», котру недавно придбав «Берлінер Тагесблят» для свого «Weltspiegel», коли з віком сільського попівства серед лип плывуть у літній вечір тони музики Брагмса, які капають ніби кров з серця самотної, незрозумілої жінки, тоді як її муж хвалиться перед своїм товаришем богацтвом своїх стаєн і стодал, і гадає, що не знати як ущасливив свою «наню». Це єсть те, попри що ми негодні пройти байдуже, не потрутивши мимохіть відповідних струн у своїм власнім серцю.

В настрою «Стрічі» єсть щось з Гетого:
 «Heiss mich nicht reden, heiss mich schweigen,
 Denn mein Geheimnis ist mir Pflicht, —
 Ich möchte dir mein ganzes Innre zeigen,
 Allein das Schicksal will es nicht ...»
 (Wilhelm Meister, Mignon-Lieder).

Те саме криється і в інших творах Лепкого, але нігде так глибоко, як в деяких його віршах. У вересні 1920 року видрукували майже рівночасно три великі німецькі часописи три оповідання Лепкого: «Die Post»: «Wie die Toten erscheinen» («Vossische Zeitung»), «Die ungültige Fünter» («Deutsche Allgemeine Zeitung») » і «Der Besuch».

Поетично останній твір «Гостина» здається мені найсильнішим. Що в першій нарисі з субтельним гумором взято з наївної хлопської душі, те в останнім ніби не-свідомо перетворюється в містику, далеку від примітивного почуття, котра навпаки сильними, смілими кроками переходить понад доктринерство в країну невідомого. Я знаю мало таких містичних творів, котрі б так переконливо впливали, як «Гостина», яка не гонить за ніяким ефектом, і якраз своєю простотою так сильно нас вражає. Так само «Die Rache» («Кара»), котра давить ніби гльоб почуттем вини й ненависти, при-страстю, здавленою у собі, а є овіяна терпінням людини і природи.

Коли в Німеччині знатимуть українське село, його людей (людяних людей) і його природу, так станеться се завдяки новелам Лепкого. А коли зрозуміють німці полі-тичну трагедію українського народу, то буде це завдяки його віршам, особливо «Нок-турнови». А всілякі «касові твори», всілякі крикливі «Vagabundengeschichten» мати-муть короткотриваючий і скоропроминючий успіх. Що Німеччина вміє ще цінити людське достоїнство в артистах, це показала вона з нагоди великого і гордого свята в честь Гергарда Гавптмана. Богдан Лепкий — це один з найвірнійших сторожів гіднос-ти українського народу, представник української чести, удоховнений і етичний.

І те запевнює йому симпатії німецького народу» [1].

Слід підкреслити той факт, що авторка статті була добре ознайомена із засадами творчої лабораторії Богдана Лепкого як теоретика й практика художнього перекладу. Окремі з них розкриті в таких його працях, як передмова до збірки «Байки Івана Крилова» (1919), «Бібліографічні завваги» до чотиринадцятого тому Повного видання творів Тараса Шевченка, де вміщені переклади поезій Кобзаря польською мовою. До речі, назване видання побачило світ саме за редакцією Богдана Лепкого, інтерпретації якого, без сумніву, служать окрасою книжки.

Але для становлення Анни-Шарлотти Вуцкі як перекладача першочергове значення мав досвід, розкритий Богданом Лепким у його теоретичній студії «До питання про переклади ліричних поезій». Адже тут автор знаменитої пісні «Чуєш, брате мій» визначив справді новаторський підхід до узагальненої інтерпретації поетичного тексту з його складною внутрішньою організацією, наприклад, «Слова о полку Ігоревім», Шевченкових поезій у перекладних версіях польською мовою, а також творів Марії Конопницької та Каземежа Тетмаєра — українською. За своєю суттю перекладач ліричних поезій — це поет із конгеніальним розумінням мистецького задуму, змісту й характеру архетипу. Бо ж, за об'єктивним спостереженням Богдана Лепкого, «мова — це не лиш середник до висловлення мистецького задуму поета, але й чинник співтворчий, від першого зав'язку твору аж до його остаточного оформлення. Тому-то й змінити мову якоїсь поезії, значить змінити її характер, а часто-густо і її зміст».

Для А.-Ш. Вуцкі були важливі концептуальні акценти перекладу крізь призму сприйняття та адекватного засвоєння ознак, що у своєрідний спосіб диктують прочитання внутрішньої організації поетичного тексту [8, 9, 10, 11]. Автор статті «До питання про переклади ліричних поезій» стверджував орієнтацію не стільки на ідейні, тобто ідеологічно задекларовані установки, як на ідентифікацію національної своєрідності творів, скажімо, Тараса Шевченка, Івана Франка чи Лесі Українки, а звідси — їхньої естетично-значущої, логічно-понятійної сутності. Аналогічними засадами й керувалася Анна-Шарлотта Вуцкі, коли в статті «Богдан Лепкий в німецькій літературі» аргументовано розглядала переклад як визначальний різновид літературного творення словесного мистецтва. Її спадщина (на жаль, досі не тільки не упорядкована, але й не зібрана) підпорядкована системі тих культурологічних традицій, що еднають носіїв літературних систем споріднених і неспоріднених народів за сучасної доби [12].

ЛІТЕРАТУРА

1. Вуцкі Анна-Шарлотта. Богдан Лепкий в німецькій літературі / Анна-Шарлотта Вуцкі / Пер. з нім. // Свобода. — 1922. — 26 листопада. — № 266. — С. 2.
2. Зимомря М. Німеччина та Україна: у нарисах взаємодії культур / М. Зимомря. — Париж-Львів-Цвікау : Флаціус-Ферлаг, 1999. — 156 с.
3. Зимомря М. Опанування літературного досвіду. Переємність традиції сприйняття творчості Тараса Шевченка / М. Зимомря, О. Білоус. — Дрогобич : Коло, 2003. — 280 с.
4. Михайлюк В. Г. Невідомі переклади новел М. Коцюбинського «Він іде!» та «Поєдинок» / В. Г. Михайлюк // Радянське літературознавство. — К., 1980. — № 11. — С. 82.
5. Погребенник Я. Шевченко німецькою мовою / Я. Погребенник. — К. : Наукова думка, 1973. — С. 205–208.
6. Полек В. Твори Б. Лепкого у зарубіжній критиці і перекладах / В. Полек // Творчість Богдана Лепкого в контексті європейської культури ХХ століття. — Тернопіль : ТДПУ, 1998. — С. 74–81.

-
7. Чуловський Б. Богдан Лепкий і німецька література / Б. Чуловський // Творчість Богдана Лепкого в контексті європейської культури ХХ століття. — Тернопіль: ТДПУ, 1998. — С. 72–73.
 8. Aus dem Ährenland. Ukrainische Lyrik in deutscher Nachdichtung von Anna Charlotte Wutzky. — Berlin : Gudrun-Verlag, 1921.
 9. Koziubinskyj M. Das Duell / M. Koziubinskyj // Aus dem Ukrainischen übersetzt von Anna Charlotte Wutzky. — Vossische Zeitung. — Berlin, 1920. — 8. August. — § 391. — S. 1–2.
 10. Kozjubinskij M. Fata morgana. Erzählung / M. Kozjubinskij / Aus dem Russischen übersetzt von Friedrich Schwarz. — Berlin : Aufbau-Verlag, 1960. — 158 s.
 11. Kozjubynskyj M. Fata morgana und andere Erzählungen / M. Kozjubinskij / Aus dem Ukrainischen übertragen von Anna-Halja Horbatsch. — Zürich, 1962. — 438 s.
 12. Zymomrja M. Die Ševčenko-Rezeption im deutschen Sprachgebiet / M. Zymomrja // Der revolutionäre Demokrat Taras Ševčenko 1814–1861. Beiträge zum Wirken des ukrainischen Dichters und Denkers sowie zur Rezeption seines Werkes im deutschen und im westslawischen Sprachgebiet. Hrsg. Von Eduard Winter und Günther Jarosch. — Berlin : Akademie-Verlag, 1976. — S. 113–167.